

השתתפות ארגוני המגזר השלישי בחבירות
בין-ארגוניות ובין-מגזריות לאספקת שירותי רווחה
אישיים ברשויות המקומיות בישראל:
מניעים ותפקידים

רונה שטיין
החוג למדיניות ציבורית
הפקולטה למדעי החברה ע"ש גרשון גורדון
אוניברסיטת תל-אביב

מהן החבירות לאספקת שירותי רווחה?

- שיתופי פעולה בין רשויות מקומיות וארגונים לא-ממשלתיים, במטרה להרחיב שירותים קיימים ו/או לפתח שירותים חדשים.
- היוזמה ליצירת החבירות: הרשות המקומית או ארגון לא-ממשלתי או שניהם; המימון משותף אך לא בהכרח שווה; השירות מסופק לרוב על ידי הארגון הלא-ממשלתי וועדת היגוי משותפת מנחה את אספקת השירותים (קטן, 2005).
- צורת שיתוף פעולה בה מתאפשר לרשויות מקומיות לפתח ולהפעיל תכניות שונות באמצעות שימוש במשאבים שהוקצו על ידי המדינה לארגוני המגזר השלישי ו/או גיוסו על ידי ארגונים אלו, וכן במשאבים שמצויים בידי ארגונים ציבוריים וארגונים עסקיים.

הפרטה חלקית לעומת חבירות

חבירות	הפרטה חלקית	
המדינה ושותפיה הלא ציבוריים	המדינה	קבלת החלטות
המדינה ושותפיה הלא ציבוריים	המדינה	מימון
לרוב ארגון לא ממשלתי	ארגון לא ממשלתי	אספקה בפועל

מסגרת המחקר

- **שאלות המחקר:** מה הם **מניעיהם** של ארגונים מהמגזר השלישי להשתתף בחבירות בין-מגזריות ובין-ארגוניות לאספקת שירותי רווחה ואלו **תפקידים** הם נוטים למלא בחבירות?
- **שיטת המחקר:** איכותנית
- **כלי המחקר:** ראיון מובנה למחצה עם בעלי "ידע מקומי": הבנה יומיומית המאופיינת במומחיות, המתפתחת מהתבוננות במישהו או במשהו ומאינטראקציה עמו לאורך זמן (Yanow, 2003; 2004).
- **אוכלוסיית המחקר:** בעלי תפקידים בארגוני המגזר השלישי המשתפים פעולה עם מחלקות מקומיות לשירותים חברתיים
- **המדגם:** 12 ראשי ארגונים ועובדת אחת ב- 10 ארגונים מהמגזר השלישי המשתפים פעולה עם מחלקות מקומיות לשירותים חברתיים (סה"כ 13 מרואיינים).
- 7 מרואיינים מייצגים ארגונים מקומיים; 6 מרואיינים מייצגים ארגונים ארציים
- **תקופת המחקר:** דצמבר 2006 – יולי 2007

הממצאים

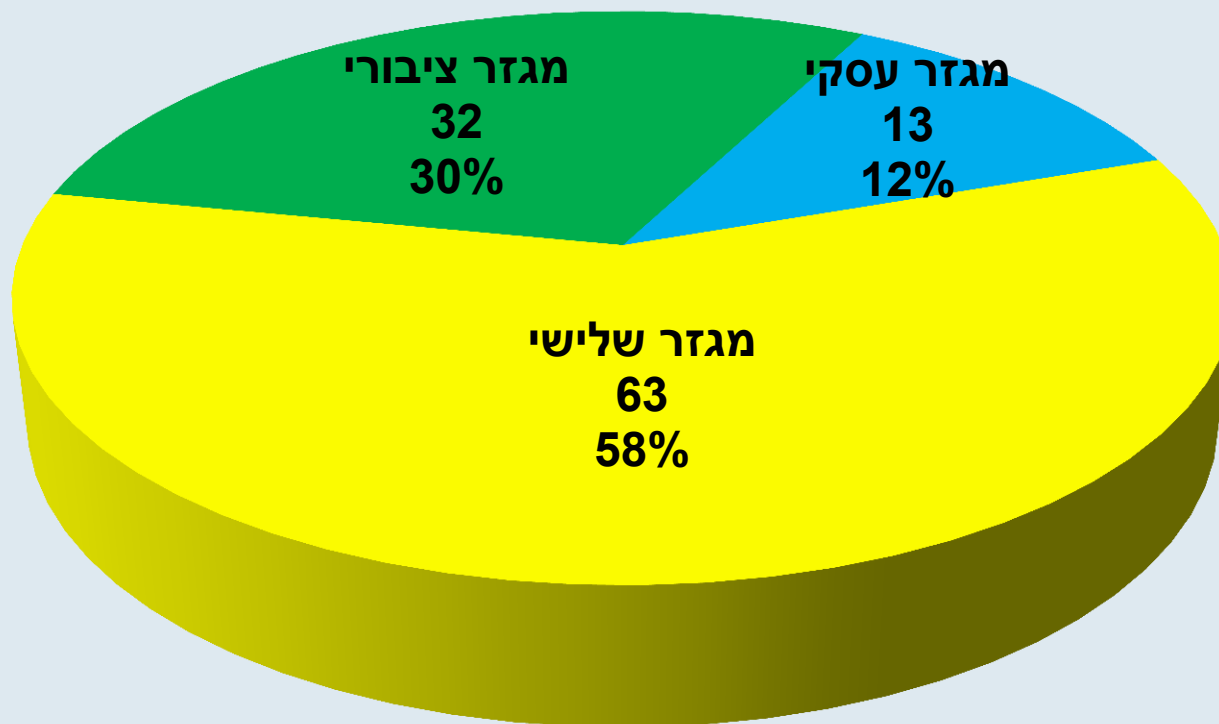
מה מציעה חבירה 'טיפוסית'?

מרבית החבירות מספקות תכניות או שירותים קהילתיים לציבור אנשים.

דוגמאות:

- מועדוניות לילדים ולבני נוער
- תכניות להפחתת אלימות בקרב בני נוער
- מועדוני גמלאים
- שכונות תומכות לזקנים
- שילוב בני נוער עם צרכים מיוחדים בפעילויות של תנועת נוער
- מועדונים למבוגרים עם נכויות חושיות

הארגונים השותפים ב- 81 החבירות לפי מגזרם

תפקידיהם של ארגוני המגזר השלישי בחבירות

דגם של הפרטה חלקית:

- אחראים על האספקה בפועל של השירותים

דגם שכולל מעורבות מהותית:

- חברים בוועדות ההיגוי
- משתתפים בעיצוב השירותים ובקבלת ההחלטות
- אחראים על האספקה בפועל של השירותים (לרוב)

חלוקת העבודה בין השותפים בחברות ותפקידיהם של ארגונים מהמגזר השלישי

חבירה עם שותף אחד – חלוקת עבודה פשוטה:

השירות: מוקד קשר טלפוני עם זקנים בודדים

- **השותף:** עמותת עזר מציון
- **היוזמה:** המחלה לשירותים חברתיים, המדור לטיפול בזקן
- **ספק השירות:** עמותת עזר מציון
- **מימון:** עמותת עזר מציון
- **מקום:** עמותת עזר מציון
- **מתנדבים:** עמותת עזר מציון
- **ציוד ושונות:** עמותת עזר מציון (קוי טלפון ומכשירים, תעודות הוקרה וטיולים למתנדבים)
- **יעוץ:** המחלקה לשירותים חברתיים, המדור לטיפול בזקן

חבירה עם מספר שותפים – חלוקת עבודה מורכבת:

השירות: אימונית לילדים עם פיגור

- שותפי המחלקה: משרד הרווחה, משרד החינוך, בית הספר בו לומדים חלק מהילדים, **עמותת מטב, קרן שלם, קרן הידידות, קרן של תורם פרטי** והורי הילדים.
- היוזמה להקמה: המחלקה לשירותים חברתיים, יחידת השיקום
- ספק השירות: **עמותת מטב**
- מימון: משרד הרווחה – מימון חלקי, משרד החינוך – הסעות, הורי הילדים – 250 שקל בחודש להפעלה ולהעסקת עובדים.
- מקום: בית הספר בו לומדים חלק מהילדים
- עובדים: **עמותת מטב**; בית הספר – שתי בנות שירות לאומי, אב בית ומנקה; המחלקה לשירותים חברתיים -שתי עובדות ועו"ס מרכזת
- מזון: **קרן הידידות**
- ציוד: **קרן שלם – הצטיידות ראשונית, תורם פרטי – ציוד מתכלה**

מניעי ארגונים מהמגזר השלישי להשתתף בחבירות

1. מימוש יעודו של הארגון וחתירה להמשך קיומו

2. צורך במימון

3. שמירה על קשר תקין עם הרשות המקומית ועם

המחלקה לשירותים חברתיים

מימוש יעודו של הארגון

"מה זאת אומרת? ככה אנחנו אמורים לעבוד! זה הייעוד שלנו. לפתח שירותים – אבל לא לבד, יחד עם העירייה... עמותה (...) חייבת להשפיע על מדיניות ולבוא עם יוזמות" (ראש עמותה למען הזקן)

"היחסים [עם הרשות המקומית] צריכים להיות על בסיס מודעות קהילתית חברתית, לשכנע את העיר לראות את הנכות כתחום חשוב" (ראש עמותה שיקומית)

"אנחנו לא מחפשים רק לאסוף כספים ולתת לעירייה, אלא רוצים גם עשייה שלנו" (ראש ארגון חברתי-פילנתרופי)

"אותי מעניין להפעיל תכנית ממשלתית רק אם אני מביא ערך מוסף, אם אני עושה פיתוח שירותים וחשיבה. אני רוצה להשפיע על המודל, לא רוצה להפעיל אותו בעשרים מקומות אחר כך. אני לא יכול ולא רוצה להיות חברת ניהול של כל שירותי הנוער במדינה" (ראש עמותה לנוער בסיכון)

צורך במימון

המדינה מממנת נתח ניכר מתקציבם של רבים מארגוני המגזר השלישי, המפעילים בשמה שירותי רווחה שונים.

מימון משרד הרווחה לארגוני המגזר השלישי:
95% מהמימון מתבצע באמצעות קניית שירותים במסגרת הפרטה חלקית
5% באמצעות תמיכה כספית, ללא התנייתה ישירות בשירות כלשהו
(לפי הודעת דוברות משרד הרווחה מיום 11.1.2010).

"השותפות למעשה התחילה בזה שהעמותה, כדי לקבל כסף ממשרד רווחה, היתה צריכה אותנו כצינור לכסף. קודם הם הפעילו יפה מאוד את מועדון ונתנו שירות, ללא כסף ממשרד הרווחה. הם בקשו מאיתנו שנהיה גוף המפעיל ושנהיה צינור תקציבי. הם למדו להשתמש בנו גם כגוף מייעץ כגוף שאפשר לדבר איתו על בעיות" (ראש יחידת השיקום, מחלקת הרווחה ברשות מקומית).

שמירה על קשר תקין עם הרשות המקומית ועם המחלקה לשירותים חברתיים

"יחסי הגומלין שלנו עם העירייה חשובים מאוד, למרות שאנחנו רואים עצמנו כארגון ארצי ולא מקומי. אנחנו גם לא יוזמה של הרשות המקומית אלא יוזמה פרטית ואנחנו שירות ארצי וכמעט לא תלויים כספית ברשות המקומית. (...) העיר נתנת לנו 30,000 שקל בשנה וזה מעט מאוד. (...) עדיין, אני רואה חשיבות רבה ביחסי הגומלין שלנו. (...) הקשר עם הרשות המקומית מאוד חשוב, כעמותה עלינו להשקיע בזה, צריך קשר נהדר עם הרווחה" (ראש עמותה שיקומית).

"הקמנו במיליון דולר [פרויקט שיקומי חדשני] ונתנו את זה לעיר. העירייה נתנה שטח ואנחנו מצאנו את התורם ועשינו את כל הפיתוח. כספית, אין שום איזון, אנחנו עשינו כל כך הרבה יותר, אבל לנו יש עניין להראות, שאנחנו רוצים לדבר בשפה של שותפות. יש לנו עניין לתת לעיר הרגשה שיש שותפות אסטרטגית. אנחנו משקיעים הדדית, אנחנו בהם והם בנו" (ראש עמותה שיקומית).

דיון

המגזר השלישי – שותף דומיננטי וידידותי בחבירות עם

המחלקות לשירותים חברתיים:

- שותפות 'טבעית'; 'שותפות גורל'
- היכרות מעמיקה עם נושאי הרווחה והתמחויות רלוונטיות
- מרכזיותו של המגזר השלישי בחבירות כאבן בוחן
- למקומה של הפילנתרופיה באספקת שירותי רווחה

תודה על ההקשבה!

הערות יתקבלו בברכה:

Rona.stein@gmail.com